

POSTANOWIENIE

23 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Księżak (przewodniczący)

SSN Jacek Grela

SSN Adam Redzik (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 czerwca 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej D.G. oraz skargi kasacyjnej R.Z.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku

z 17 listopada 2020 r., III Ca 638/20,

w sprawie z wniosku D.G.

z udziałem R.Z.

o podział majątku wspólnego:

1. oddała obie skargi kasacyjne;

**2. ustala, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania
kasacyjnego związane ze swoim udziałem
w sprawie.**

UZASADNIENIE

I.

I.1. D.G. (dalej również: „Skarżąca” albo „Wnioskodawczyni”), zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z 17 listopada 2020 r., III Ca 638/20, uwzględniającego częściowo apelację od postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe z 3

kwietnia 2020 r., XII Ns 2486/14, w sprawie z wniosku D.G. z udziałem R.Z. o podział majątku wspólnego.

Postanowienie Sądu Okręgowego Wnioskodawczyni zaskarżyła w części, tj. w zakresie, w jakim w punkcie I podpunkt 1a, 1c oraz 1d zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy w Gdańsku zmienił postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe, XII Ns 2486/14, w ten sposób, że:

- ustalił wartość wspólnej nieruchomości uczestników, wymienionej w punkcie I podpunkt 1 postanowienia Sądu Rejonowego z uwzględnieniem zabezpieczonego hipotekami niespłaconego zadłużenia kredytowego w kwocie 94.568,03 CHF stanowiącej równowartość 409.126,78 zł (punkt I litera a zaskarżonego postanowienia);
- po punkcie IV postanowienia Sądu Rejonowego dodał punkt IV¹, w treści którego ustalił, że po ustaniu wspólności uczestnik spłacił kredyt zabezpieczony hipotekami na nieruchomości opisanej w punkcie I podpunkcie 1 Sądu Rejonowego w łącznej wysokości 195.980,62 zł (punkt I litera c zaskarżonego postanowienia);
- zmienił brzmienie punktu VI postanowienia Sądu Rejonowego poprzez zasądzenie w nim od wnioskodawczyni D.G. na rzecz uczestnika R.Z. kwoty 37.838,08 zł tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym oraz rozliczenia długów i wydatków związanych z tym majątkiem, płatną w terminie roku od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z odsetkami za opóźnienie w razie opóźnienia w zapłacie (punkt I litera d zaskarżonego postanowienia).

Skargę kasacyjną Wnioskodawczyni oparła na następujących podstawach:

- 1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 888 § 1 k.c. poprzez brak zastosowania tego przepisu i wadliwe odstąpienie od dokonania wykładni oświadczeń woli złożonych przy zawieraniu umowy darowizny z dnia 3 listopada 2011 r., z której wynika, że uczestnik R.Z. przeniósł z majątku osobistego do majątku wspólnego uczestników pod tytułem darmym prawo własności nieruchomości położonej w P. przy ul. [...] bez zastrzeżeń co do obowiązków związanych z przyjęciem przedmiotu darowizny, przez co w podziale majątku wspólnego obejmującym nieruchomości nabytą do majątku wspólnego w drodze takiej darowizny podstawą rozliczeń powinna być aktualna w chwili podziału

rynkowa wartość składnika majątku, który stanowił przedmiot darowizny, bez obciążeń;

2) naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 684 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i wadliwe przyjęcie za podstawę rozliczenia w sprawie wartości nieruchomości obliczonej jako różnica między jej wartością rynkową, a wysokością pozostałego do spłaty w chwili ustania wspólności zadłużenia hipotecznego wynikającego z umów kredytowych zawieranych celem sfinansowania zakupu tej nieruchomości w sytuacji, gdy zobowiązanie wobec banku zostało zaciągnięte wyłącznie przez uczestnika R.Z. przed darowaniem tego składnika do majątku wspólnego, a zobowiązaniem osobiście wobec banku w chwili zaciągania zobowiązania, powstania i ustania wspólności oraz dokonywania podziału majątku był wyłącznie uczestnik R.Z.;

3) naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 686 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, że dokonana po ustaniu wspólności spłata długu zabezpieczonego hipoteką na nieruchomości, darowanej z majątku osobistego do majątku wspólnego bez dodatkowych zastrzeżeń podlega rozliczeniu w sprawie o podział majątku w sytuacji, gdy powyższa spłata wynikała z zobowiązania zaciągniętego wyłącznie przez uczestnika ponoszącego osobistą odpowiedzialność za ten dług i jako taka nie podlega rozliczeniu między małżonkami, którym przysługuje prawo własności tej nieruchomości.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zaskarżonym zakresie oraz o przekazanie sprawy w tej części Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego oraz o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

I.2. Również R.Z. (dalej również: „Uczestnik” albo „Skarżący”), zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł skargę kasacyjną od powołanego na wstępie postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku. Postanowienie to zaskarżył w

części, tj. w zakresie pkt II w części – co do oddalenia apelacji uczestnika wywiezionej od następujących części postanowienia Sądu Rejonowego:

- pkt I.2 w części – w zakresie oznaczenia wartości nieruchomości na kwotę 252.000 zł;
- pkt V.1 w części – w zakresie lit. b) – d) tj. co do przyznania wnioskodawczyni nieruchomości – lokalu mieszkalnego przy ul. [...] w P., opisanego w pkt I.3 postanowienia oraz nieruchomości – garażu przy ul. [...] w P., opisanego w pkt I.4 postanowienia oraz samochodu Volkswagen, opisanego w pkt I.6 postanowienia;
- pkt VIII w części – co do oddalenia wniosku o ustalenie, że uczestnik R.Z. dokonał wydatków i nakładów ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny stron w postaci nieruchomości – lokalu mieszkalnego przy ul. [...] w P., opisanego w pkt I.3 postanowienia oraz nieruchomości – garażu przy ul. [...] w P., opisanego w pkt I.4 postanowienia, w kwocie 303.500 zł tytułem „zwaloryzowanej” ceny zakupu ww. nieruchomości.

Skargę kasacyjną Uczestnik oparł na następujących podstawach:

- 1) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 zd. 1 k.p.c., art. 387 § 2¹ k.p.c. oraz art. 32[...] § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na nierozpoznaniu zarzutów apelacji oraz sporządzeniu uzasadnienia zaskarżonego postanowienia w sposób, który uniemożliwia jego kontrolę kasacyjną;
- 2) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c., polegające na bezpodstawnym pominięciu zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w konsekwencji wydanie orzeczenia na podstawie jedynie części zebranego materiału, tj. pominięcie:
 - zeznań wnioskodawczyni, z których wynika, że sfinansowanie zakupu lokalu mieszkalnego przy ul. [...] w P. oraz garażu przy ul. [...] w P. nastąpiło ze środków uzyskanych ze sprzedaży udziałów w spółce M. Sp. z o.o.;
 - dowodów potwierdzających zgromadzenie przez uczestnika majątku przedmałżeńskiego, z których wynika, że uczestnik posiadał środki pozwalające na samodzielne sfinansowanie zakupu lokalu mieszkalnego przy ul. [...] w P. oraz garażu przy ul. [...] w P.;

- zeznań świadków M.Z., K.S. i M.Z. oraz zeznań wnioskodawczynie, z których wynika, że w okresie finansowania zakupu lokalu mieszkalnego przy ul. [...] w P. oraz garażu przy ul. [...] w P. wnioskodawczynie nie pracowała zarobkowo;
- zeznań wnioskodawczynie, z których wynika, że w 2005 r. nie posiadała zdolności kredytowej;
- zeznań świadków M.Z. i M.Z., z których wynika, że wnioskodawczynie nie uzyskiwała wsparcia finansowego od rodziców oraz, że przekazywała środki uzyskane z podziału pierwszego majątku małżeńskiego na budowę domu na nieruchomości swojej matki;
- zeznań świadka G.W., z których wynika, że świadek wypłacała w imieniu uczestnika na rzecz wnioskodawczynie znaczne środki pochodzące z prowadzonej przez uczestnika firmy F.;

3) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c., 381 k.p.c. 382 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., 235² § 1 pkt 3 i 5 k.p.c., 278 § 1 k.p.c. i art. 286 k.p.c., polegające na bezpodstawnym pominięciu dowodu z opinii nowego biegłego ds. szacowania wartości nieruchomości – na okoliczność ustalenia wartości nieruchomości w N. (pkt II.1 apelacji), podczas gdy wniosek o przeprowadzenie tego dowodu nie był spóźniony (ponieważ zgłoszony został w przepisany terminie w toku postępowania pierwszoinstancyjnego), przedmiotem dowodu były fakty wymagające wiedzy specjalistycznej, mające istotne znaczenie i przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, a dowód nie zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania;

4) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c., 381 k.p.c., 382 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i 235² § 1 pkt 3 i 5 k.p.c., polegające na bezpodstawnym pominięciu dowodu z zeznań podatkowych wnioskodawczynie za lata 2006-2013 oraz historii wszelkich rachunków bankowych za okres od 1 stycznia 2006 r. do 15 marca 2013 r. na okoliczność sytuacji majątkowej wnioskodawczynie oraz wysokości i źródeł osiąganych przez nią dochodów w latach 2006-2013, tj. w okresie gromadzenia przez strony majątku wspólnego, w tym zdolności partycypacji w kosztach powstania tego majątku, ewentualnego

dokonywania przez wnioskodawczynię wydatków i nakładów na majątek wspólny stron oraz spłaty długów związanych z tym majątkiem, w szczególności odnośnie majątku w postaci nieruchomości – lokalu mieszkalnego przy ul. [...] w P. oraz nieruchomości – garażu przy ul. [...] w P. (pkt II.3 i 4 apelacji), podczas gdy wniosek o przeprowadzenie tych dowodów nie był spóźniony (ponieważ zgłoszony został w przepisany terminie w toku postępowania pierwszoinstancyjnego), przedmiotem dowodów były fakty mające istotne znaczenie i przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, a dowody nie zmierzały jedynie do przedłużenia postępowania.

Z ostrożności procesowej Uczestnik podniósł również następujące zarzuty:

5) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 45 § 1 k.r.o. w zw. z art. 33 pkt 1 i 10 k.r.o. poprzez błędną wykładnię ww. przepisów, polegającą na przyjęciu, że fakt pozostawiania przez strony przed zawarciem małżeństwa w nieformalnym związku partnerskim wyłącza, względnie modyfikuje, możliwość dochodzenia zwrotu nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny;

6) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 45 § 1 k.r.o. w zw. z art. 33 pkt 1 i 10 k.r.o. poprzez błędną wykładnię ww. przepisów, polegającą na przyjęciu, że fakt partycypowania jednej ze stron w utrzymaniu wspólnego majątku, tudzież finansowaniu bieżącego życia stron wyłącza, względnie modyfikuje możliwość dochodzenia przez drugą stronę zwrotu nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny;

7) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 43 § 1 k.r.o. w zw. z art. 45 § 1 k.r.o. poprzez błędną wykładnię ww. przepisów, polegającą na przyjęciu, że na potrzeby rozliczania nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny zastosowanie ma domniemanie, że strony w równym stopniu przyczyniły się do nabycia danego składnika majątku wspólnego.

W związku z powyższym Skarżący wniósł o uchylenie wskazanego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku wraz z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

II.

II.1. Postanowieniem z 3 kwietnia 2020 r., XII Ns 2486/14, Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku:

I. ustalił, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków D.G. i R.Z. wchodzi następujące przedmioty majątkowe:

1) nieruchomość zabudowana domem jednorodzinnym, położona w P. przy ul. [...], obejmująca działkę [...]1 o powierzchni 0,0777 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta [...], tj. nieruchomość o wartości 1.008.000 zł,

2) nieruchomość zabudowana domem letniskowym, położona w miejscowości N., obejmująca działkę [...]2 o powierzchni 1,0109 ha, dla której jest prowadzona księga wieczysta [...], tj. nieruchomość o wartości 252.000zł,

3) nieruchomość stanowiąca odrębny lokal mieszkalny nr 6, położona w P. przy ul. [...], dla którego to lokalu prowadzona jest księga wieczysta [...], tj. nieruchomość lokalowa o wartości 275.000 zł,

4) nieruchomość stanowiąca odrębny lokal niemieszkalny – garaż, położona w P. przy ul. [...], oznaczona numerem [...], z którym to lokalem jest związany udział 30/10.000 w nieruchomości wspólnej ujawnionej w księdze wieczystej [...], dla którego to lokalu jest prowadzona księga wieczysta [...], tj. nieruchomość lokalowa o wartości 28.500,

5) samochód N. o numerze rejestracyjnym [...] o wartości 35.000 zł,

6) samochód V. o wartości 3.000 zł,

7) kwota 12.000 zł,

8) ruchomości o łącznej wartości 12.000 zł,

II. ustalił, że po ustaniu wspólności R.Z. spłacił dług zaciągnięty we wspólnym interesie małżonków w kwocie 42.139,76 zł,

III. ustalił, że po ustaniu wspólności R.Z. poczynił wydatki na majątek wspólny w kwocie 2.429 zł,

IV. ustalił, że po ustaniu wspólności R.Z. pobrał pożytki z majątku wspólnego w kwocie 85.500 zł,

V. dokonał podziału majątku wspólnego D.G. i R.Z. w ten sposób, że:

1) D.G. przyznał na własność następujące przedmioty majątkowe:

a) nieruchomość w N., opisaną w pkt I.2 postanowienia,

b) nieruchomość – lokal mieszkalny przy ul. [...] w P., opisany w pkt I.3 postanowienia,

c) nieruchomość – garaż przy ul. [...] w P., opisaną w pkt I.4 postanowienia,

d) samochód V., opisany w pkt I.6 postanowienia,

e) ruchomości opisane w pkt I.8 postanowienia,

2) R.Z. przyznał na własność następujące przedmioty majątkowe:

a) nieruchomość przy ul. [...] w P., opisaną w pkt I.1 postanowienia,

b) samochód N., opisany w pkt I.5 postanowienia,

c) kwotę 12.000 zł, opisaną w pkt I.7 postanowienia,

VI. zasądził od R.Z. na rzecz D.G. kwotę 262.215,62 zł tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym oraz rozliczenia długów i wydatków związanych z tym majątkiem, płatną w terminie roku od dnia prawomocności postanowienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie opóźnienia w zapłacie,

VII. nakazał R.Z. opuszczenie i opróżnienie nieruchomości – lokalu mieszkalnego w P. przy ul. [...] oraz lokalu niemieszkalnego – garażu w P. przy ul. [...], opisanych w punktach I.3 i I.4 niniejszego postanowienia oraz wydanie tych nieruchomości D.G. w terminie dwóch tygodni od dnia uprawomocnienia się postanowienia,

Ponadto Sąd Rejonowy oddalił pozostałe wnioski uczestników i orzekł o kosztach postępowania.

II.2. Na skutek apelacji wniesionej przez Wnioskodawczynię i Uczestnika Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z 17 listopada 2020 r., III Ca 638/20:

I. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

a) ustalił, że w skład majątku wspólnego wymienionego w punkcie I podpunkcie 1) postanowienia wchodzi nieruchomość zabudowana domem jednorodzinnym, położona w P. przy ul. [...], obejmująca działkę [...]1 o powierzchni 0,0777 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta [...], tj. nieruchomość o wartości 1.008.000 zł, obciążona hipotekami zabezpieczającymi kredyt w niespłaconej kwocie 95.568,04 CHF, stanowiącej równowartość 409.126,78 zł;

b) w punkcie IV postanowienia w miejsce kwoty „84.500 zł” wpisał kwotę „89.500 zł”;

c) po punkcie IV postanowienia dodał punkt IV¹ o treści: „ustalić, że po ustaniu wspólności uczestnik spłacił kredyt zabezpieczony hipotekami na nieruchomości opisanej w punkcie I podpunkcie 1) postanowienia w łącznej wysokości 195.980,62 zł”;

d) punktowi VI postanowienia nadał następujące brzmienie: „zasądzić od wnioskodawczynie D.G. na rzecz uczestnika R.Z. kwotę 37.838,08 zł (trzydzieści siedem tysięcy osiemset trzydzieści osiem złotych osiem groszy) tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym oraz rozliczenia długów i wydatków związanych z tym majątkiem, płatną w terminie roku od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie opóźnienia w zapłacie”;

e) uchylił punkt VII postanowienia;

II. oddalił obie apelacje w pozostałej części;

III. orzekł o kosztach postępowania.

II.3. Ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny obejmował w szczególności następujące okoliczności:

II.3.1. D.G. i R.Z. pozostawali w nieformalnym związku partnerskim od około 2001/2002 roku i w tym czasie prowadzili wspólne gospodarstwo domowe.

II.3.2. D.G. i R.Z. zawarli związek małżeński 6 września 2008 r.

W chwili zawarcia małżeństwa w skład majątku D.G. wchodziła między innymi nieruchomość położona w N., gmina S., stanowiąca niezabudowaną działkę ewidencyjną nr [...]2 obszaru 1,0109, dla której Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim prowadzi księgę wieczystą nr [...].

Z kolei w skład majątku osobistego R.Z. wchodziła nabyta 24 października 2005 r. nieruchomość położona w P. przy ul. [...], stanowiąca działkę nr [...]1, obszaru 0,0777 ha, dla której Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku prowadzi księgę wieczystą nr [...].

W celu sfinansowania zakupu powyższej nieruchomości R.Z. 20 października 2005 r. zaciągnął w P. S.A. z siedzibą w W. kredyt mieszkaniowy nr

[...] w wysokości 121.480 CHF, którego zabezpieczeniem była hipoteka umowna zwykła w kwocie 121.480 CHF oraz hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 31.584,80 CHF na ww. nieruchomości.

Następnie 25 września 2007 r. R.Z. zaciągnął kredyt hipoteczny nr [...] w P. S.A. z siedzibą w W. w wysokości 170.936,47 CHF, który co do kwoty 114.962,38 CHF został przeznaczony na spłatę wyżej wymienionego kredytu mieszkaniowego, a w pozostałej części na inny cel. Zabezpieczeniem kredytu była hipoteka umowna zwykła w kwocie 170.936,47 CHF i hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 42.734,11 CHF na ww. nieruchomości. Uczestnik nadal spłaca ten kredyt.

Około 2006 r. R.Z. i D.G. zawarli umowę deweloperską, na podstawie której byli zobowiązani do ratalnego uiszczania opłat na poczet zakupu nieruchomości. Należne kwoty były płacone wyłącznie przez Uczestnika. D.G. w 2006 i 2007 r. cyklicznie wpłacała środki na konto bankowe R.Z., który dokonywał z tego konta wpłat na rzecz dewelopera. W konsekwencji 24 października 2008 r. D.G. i R.Z. nabyli do majątku wspólnego prawo własności stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu mieszkalnego nr [...], położonego w P. przy ul. [...] o powierzchni 51,23 m², dla którego Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku prowadzi księgę wieczystą nr [...] oraz prawo własności lokalu niemieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, oznaczonego jako garaż [...], położonego w P. przy ul. [...], o powierzchni 16,73 m² wraz z udziałem 30/10.000 w nieruchomości wspólnej, dla którego Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ prowadzi księgę wieczystą nr [...].

3 listopada 2011 r. R.Z. darował swojej żonie D.G. do ich majątku wspólnego nieruchomość położoną w P. przy ul. [...], a D.Z. darowała swojemu mężowi do ich majątku wspólnego ww. nieruchomość położoną w N.

II.3.3. Wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z 4 czerwca 2014 r., V RC 893/13, została między nimi ustanowiona rozdzielnosć majątkowa z dniem 15 marca 2013 r.

II.3.4. Związek małżeński został rozwiązany wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z 23 czerwca 2017 r., II C [...]/13.

II.4. Uzasadniając zaskarżone przez Skarżących postanowienie Sąd Okręgowy w podzielił znacznej mierze stanowisko Sądu Rejonowego, w tym co do ustaleń faktycznych. Nie uwzględnił przy tym licznych zarzutów Uczestnika postępowania (Skarżącego), podważających trafność ustaleń faktycznych leżących u podstaw postanowienia. Uwzględnił natomiast zarzuty apelacji dotyczące wpływu obciążenia hipotecznego na wartość nieruchomości położonej w P. przy ul. [...]. Uzasadniając rozstrzygnięcie w tym zakresie Sąd powołał uchwałę Sądu Najwyższego z 28 marca 2019 r., III CZP 21/18. Stwierdził, że podziela wyrażone w niej stanowisko zakładające konieczność pominięcia obciążenia hipotecznego przy ustalaniu wartości nieruchomości będącej składnikiem majątku wspólnego, przy jednoczesnym dopuszczeniu wyjątków od tej zasady, jeżeli przemawiają za tym ważne względy. W ocenie Sądu Okręgowego w rozpoznawanej sprawie zaistniały przesłanki do odstąpienia od zasady „niewuwzględniania obciążenia hipotecznego” na rzecz odliczenia od wartości rynkowej nieruchomości wartości kredytu pozostałej do spłaty na dzień ustalenia wspólności majątkowej małżeńskiej, tj. na dzień 15 marca 2013 r.

Według Sądu Okręgowego za uwzględnieniem obciążenia hipotecznego przemawia fakt, że wyłącznie Uczestnik jest stroną umów kredytowych zawartych z bankiem i stanowiących podstawę zadłużenia hipotecznego. Tylko Uczestnik odpowiada zatem za spłatę kredytu jako dłużnik osobisty i rzeczowy. Natomiast w orzecznictwie niewuwzględnianie obciążenia hipotecznego oparte jest na założeniu, że dłużnikami osobistymi, jak i rzeczowymi, są oboje małżonkowie, i stan ten nie ulega zmianie na skutek podziału majątku wspólnego. W dalszym ciągu utrzymuje się bowiem solidarna odpowiedzialność za spłatę kredytu.

Sąd Okręgowy stwierdził również, że w rozpoznawanej sprawie obniżenie ustalonej wartości nieruchomości i tym samym proporcjonalne obniżenie spłaty należnej drugiemu małżonkowi, ma na celu zapobieżenie pokrzywdzenia małżonka będącego właścicielem nieruchomości, polegającego na spłacie małżonka z wartości rynkowej nieruchomości, a następnie spłacie w przyszłości całości kredytu.

Ponadto Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione odstępianie od zasady ustalania stanu majątku na dzień orzekania i ustalenie wartości nieruchomości podlegającej podziałowi oraz wielkości kredytu pozostającego do spłaty na dzień ustania wspólności majątkowej małżeńskiej. Sąd stwierdził, że odmienne rozstrzygnięcie prowadziłoby do pokrzywdzenia Uczestnika, polegającego na poniesieniu negatywnych konsekwencji długotrwałości kilkuletniego postępowania sądowego o podział majątku wspólnego.

W rezultacie Sąd Okręgowy ustalił, że w skład majątku wspólnego wchodziła wskazana nieruchomość o wartości 1.008.000 zł, z uwzględnieniem obciążenia hipotekami zabezpieczającymi kredyt w niespłaconej kwocie 409.126,78 zł, stanowiącej równowartość kwoty 95.568,04 CHF oraz w spłaconej po ustaniu wspólności majątkowej kwocie 195.980,62 zł.

III

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. Przedmiotem rozpoznania sąd dwie wskazane wyżej skargi kasacyjne. W pierwszej kolejności rozpoznane zostały zarzuty Uczestnika.

III.2. W orzecznictwie przyjmuje się, iż naruszenie przez sąd drugiej instancji zasad sporządzania wyroku jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, z. D, poz. 118; z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10; z 11 marca 2020 r., I CSK 585/18; z 24 września 2020 r., sygn. akt IV CSK 32/19).

W sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani, po rozważeniu zarzutów apelacyjnych, nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia Sądu pierwszej instancji, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia. Wystarczające jest wówczas, by stanowisko to znalazło

odzwierciedlenie w uzasadnieniu orzeczenia drugoinstancyjnego (m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98 i z 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09), co ma miejsce w niniejszej sprawie.

III.3. W orzecznictwie wskazuje się również, że sąd rozpoznający apelację może w sposób ogólny odnieść się do zarzutów. Z obowiązku wynikającego z art. 378 § 1 k.p.c. nie wynika jednak konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu orzeczenia każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone, przed wydaniem orzeczenia (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2022 r., I CSK 293/22 i z 29 października 2020 r., V CSK 215/20).

III.4. Wbrew twierdzeniom Uczestnika, Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przedstawił motywy wydanego rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający kontrolę kasacyjną. Chociaż Sąd Okręgowy w ramach uzasadnienia prawnego nie przytoczył i nie odniósł się odrębnie do każdego z licznych zarzutów apelacji, to treść uzasadnienia pozwala na ustalenie, dlaczego poszczególne zarzuty nie zostały uwzględnione. W szczególności, Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego dotyczące oceny przeprowadzonych dowodów oraz uznał, że Sąd ten poczynił prawidłowe ustalenia co do składu majątku wspólnego Wnioskodawczyni i Uczestnika. W związku z powyższym zarzut naruszenia art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 zd. 1 k.p.c., art. 387 § 2¹ k.p.c. oraz art. 32[...] § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. nie zasługiwał na uwzględnienie.

III.5. Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c., polegającego na bezpodstawnym pominięciu zebranego w sprawie materiału dowodowego, określonego bliżej w treści skargi kasacyjnej. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd odwoławczy przyjął za podstawę rozstrzygnięcia całokształt materiału dowodowego, zgromadzonego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Natomiast Sąd Rejonowy w uzasadnieniu postanowienia pierwszoinstancyjnego odniósł się do dowodów, które – jak zarzuca Skarżący – miały zostać pominięte, dokonał ich oceny i na tej podstawie ustalił okoliczności faktyczne. Ustalenia te częściowo nie odpowiadają twierdzeniom Uczestnika. Treść rozważanego zarzutu kasacyjnego wraz z jego uzasadnieniem wskazują, że Uczestnik kwestionuje w istocie nie tyle pominięcie dowodów, co ich ocenę, a ta, według 398³ § 3 k.p.c., nie podlega kontroli kasacyjnej.

III.6. Kolejne z zarzucanych przez Uczestnika naruszeń prawa procesowego – art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c., 381 k.p.c. 382 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., 235² § 1 pkt 3 i 5 k.p.c., 278 § 1 k.p.c. i art. 286 k.p.c. – polegać miało na bezpodstawnym pominięciu dowodu z opinii nowego biegłego ds. szacowania wartości nieruchomości na okoliczność ustalenia wartości nieruchomości w N. Podkreślić należy, że wartość tej nieruchomości została w toku postępowania ustalona na podstawie opinii biegłego. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia jednoznacznie stwierdził, że opinię tę – w ślad za Sądem pierwszej instancji – uznaje za prawidłową oraz wyjaśnił przyczyny nieuwzględnienia wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii kolejnego biegłego.

III.7. W kontekście powyższego wskazać należy, że w orzecznictwie przyjmuje się, że sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dalszych biegłych lub opinii instytutu naukowego albo naukowo-badawczego, jedynie gdy zachodzi taka potrzeba. Może to mieć miejsce, jeżeli przeprowadzona już opinia zawiera istotne luki, nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna, tj. gdy przedstawiona ekspertyza nie pozwala organowi orzekającemu zweryfikować zawartego w niej rozumowania co do trafności wniosków końcowych. Potrzeby powołania innego biegłego nie uzasadnia natomiast sam fakt, że opinia powołanego już biegłego jest dla strony lub uczestnika postępowania niekorzystna (m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 23 czerwca 2017 r., I CSK 627/16; z 10 stycznia 2002 r., II CKN 639/99;

z 18 października 2001 r., IV CKN 478/00; z 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNP 2000, nr 22, poz. 807; z 18 lutego 1974 r., II CR 5/74).

III.8. Zarzuty skargi kasacyjnej Uczestnika dotyczyły także rozstrzygnięcia o roszczeniach odnoszących się do nieruchomości położonych w P. przy ul. [...], tj. lokalu mieszkalnego i garażu. W ramach zarzutu naruszenia przepisów postępowania Skarżący kwestionuje pominięcie wnioskowanych dowodów z dokumentów – zeznań podatkowych i wyciągów z rachunków bankowych Wnioskodawczynie. Dowody te zostały pominięte przez Sąd Rejonowy na rozprawie 4 marca 2020 r. (k. 1082 akt sprawy) jako dotyczące okoliczności nieistotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Następnie wnioski dowodowe zawarte w apelacji Uczestnika Sąd Okręgowy oddalił na rozprawie apelacyjnej (k. 1343 akt sprawy) powołując się na art. 381 k.p.c., 235² § 1 pkt 3, 5 oraz art. 227 k.p.c.

Wskazać należy, że poza sporem jest, że wspomniane wyżej nieruchomości położone w P. przy ul. [...] zostały nabyte już w czasie trwania małżeństwa, jednak środki na ten cel były wpłacane w czasie, kiedy Wnioskodawczynie i Uczestnik przed zawarciem małżeństwa pozostawali faktycznie we wspólnym pożyciu. Wymienione wnioski dowodowe, obok innych wniosków i twierdzeń Uczestnika, zmierzały do ustalenia, że to Uczestnik w przeważającej mierze sfinansował zakup powyższych nieruchomości, a zatem uzasadnione jest zgłoszone przez niego roszczenie o zwrot nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy w całości podzielił argumentację i stanowisko Sądu Rejonowego dotyczące oddalenia roszczenia o zwrot nakładów i wydatków na wymienione wyżej nieruchomości. Przyznał Sądowi Rejonowemu rację co do ustalenia, że Wnioskodawczynie wykazała, iż również finansowała zakup przedmiotowej nieruchomości, zaś panujące relacje majątkowe w okresie związku nieformalnego pozwalały wywieść wniosek, że Wnioskodawczynie i Uczestnik w równym stopniu przyczynili się do jej nabycia.

Należy przyznać rację Skarżącemu, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia jest w tym zakresie lakoniczne. W zasadzie ogranicza się ono do podzielenia stanowiska Sądu Rejonowego, który szerzej uzasadnił oddalenie

roszczeń Uczestnika w rozważanym zakresie. W szczególności Sąd ten przytoczył niekwestionowaną przez Strony okoliczność, że kwoty należne z tytułu umowy deweloperskiej były płacone w ratach z rachunku bankowego Uczestnika, natomiast Wnioskodawczynie w latach 2006 i 2007, a więc w okresie płatności tych rat, cyklicznie wpłacała środki na powyższy rachunek. Ponieważ fakt dokonywania wpłat przez Wnioskodawczynię nie budzi wątpliwości, to należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądów obu instancji, że przeprowadzenie dowodu z wyciągów bankowych i zeznań podatkowych okazało się zbędne. Nie ulega bowiem wątpliwości, że – niezależnie od środków zgromadzonych na rachunku bankowym lub wysokości dochodów zadeklarowanych w celu rozliczenia podatku – Wnioskodawczynie dysponowała kwotami, które wpłaciła na rachunek Uczestnika.

III.9. Rozstrzygnięcia o nakładach na powyższe nieruchomości dotyczą również zarzuty naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zarzuty te są niezasadne z tego względu, że Sąd Okręgowy nie oparł rozstrzygnięcia na wykładni, o której mowa w treści rozważanych zarzutów. Wbrew twierdzeniom Uczestnika Sąd ten nie przyjął, że fakt pozostawania przez strony przed zawarciem małżeństwa w nieformalnym związku partnerskim wyłącza, względnie modyfikuje, możliwość dochodzenia zwrotu nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny. Sąd Rejonowy rozważył zasadność przedstawionego roszczenia i uznał, że Uczestnik nie udowodnił, że to wyłącznie on ze swojego majątku osobistego przyczynił się do zakupu powyższych nieruchomości. Sąd Okręgowy podzielił to stanowisko.

Sądy obu instancji – wbrew zarzutom skargi kasacyjnej – nie przyjęły też, że fakt partycypowania jednej ze stron w utrzymaniu wspólnego majątku tudzież finansowaniu wspólnego życia stron wyłącza, względnie modyfikuje, możliwość dochodzenia przez drugą stronę zwrotu nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny, ani, że na potrzeby rozliczania nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny zastosowanie ma domniemanie, iż strony w równym stopniu przyczyniły się do nabycia danego składnika majątku wspólnego.

Nie ulega wątpliwości, że Sądy obu instancji zwróciły uwagę na fakt istnienia nieformalnego związku między stronami. Nieuzasadnione byłoby jednak

przypisywanie tym stwierdzeniom charakteru norm prawnych wyłączających dochodzenie przedstawionych roszczeń.

Z wyводу Sądu Rejonowego, podzielonego przez Sąd Okręgowy, wynika, że fakt pozostawania przez Strony w związku nieformalnym potraktowany został jako okoliczność wzięta pod uwagę przy ustalaniu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Wniosek, zgodnie z którymi osoby pozostające w takim związku traktują dochody jako wspólne, wydają je na wspólne potrzeby i nie dokonują rozliczeń poszczególnych wydatków nie budzi przy tym zastrzeżeń. Pozostawanie faktycznie we wspólnym pożyciu nie wyklucza rozliczenia nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny, wymaga jednak udowodnienia, że określone nakłady poniosła wyłącznie jedna ze stron. Ponieważ jednocześnie jest bezsporne, że Wnioskodawczyni wpłacała pieniądze na rachunek bankowy Uczestnika, uznanie roszczenia Uczestnika za nieudowodnione (w okolicznościach rozpoznawanej sprawy) należy uznać za prawidłowe.

III.10. Przechodząc do zarzutów podniesionych przez Wnioskodawczynię, to na wstępie wskazać należy, że spośród podniesionych zarzutów głębszych rozważań nie wymaga zarzut dotyczący wykładni umowy darowizny dokonanej 3 listopada 2011 r. przez Uczestnika na rzecz Wnioskodawczyni.

Zdaniem Skarżącej przeniesienie własności nieruchomości nastąpiło bez zastrzeżeń co do obowiązków związanych z przyjęciem przedmiotu darowizny, przez co w podziale majątku wspólnego obejmującym nieruchomość nabytą do majątku wspólnego w drodze takiej darowizny podstawą rozliczeń powinna być aktualna w chwili podziału rynkowa wartość składnika majątku, który stanowił przedmiot darowizny, bez obciążeń.

W odniesieniu do powyższego należy zauważyć, że zgodnie z art. 888 § 1 k.c., powołanym w treści zarzutu, przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku. Darowizna jest umową zobowiązującą do świadczenia, które w rozważanym przypadku polegało na przeniesieniu własności nieruchomości. Przedmiotem świadczenia jest w takim przypadku oznaczona rzecz, nie zaś jej równowartość.

W związku z powyższym rozważany zarzut okazał się niezasadny.

III.11. W innym zarzucie Wnioskodawczynie podniosła, że Sąd Okręgowy przy ustalaniu wartości nieruchomości położonej w P. przy ul. [...], naruszył art. 684 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. błędnie przyjmując za podstawę rozliczenia między stronami różnicę między wartością rynkową nieruchomości, a wysokością pozostałego do spłaty w chwili ustania wspólności zadłużenia hipotecznego wynikającego z umów kredytowych zawieranych celem sfinansowania jej zakupu. Zdaniem Skarżącej przy ustalaniu wartości nieruchomości podlegającej podziałowi należy wziąć pod uwagę jej wartość, bez uwzględnienia obciążenia hipotecznego.

III.12. Przedstawiony zarzut dotyczy zagadnienia, będącego przedmiotem licznych wypowiedzi doktryny i judykatury. W dawniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważał pogląd, zgodnie z którym obciążenie nieruchomości zmniejsza jej wartość, ustalaną na potrzeby postępowania działowego.

W uchwale z 25 czerwca 2008 r. (III CZP 58/08, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 99) Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że: „W sprawie o zniesienie wspólności prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej wartość tego prawa ustala się z uwzględnieniem związanego z nim długu z tytułu niespłaconego kredytu zaciągniętego przez spółdzielnię mieszkaniową w części przypadającej na ten dom.” W uzasadnieniu doprecyzował, że „obniżenie wartości prawa do domu powinno być oceniane według kategorii rynkowych, to znaczy przy uwzględnieniu reguł stosowanych w obrocie, w którym atrakcyjność określonego prawa może powodować zgodę na nabycie go wraz z pewnymi ciężarami, bez pełnego a nawet w ogóle bez żadnego odzwierciedlenia nominalnej wartości tych obciążeń w cenie. Jest tak zwłaszcza wówczas, kiedy obciążenie można uznać za nieuciążliwe. Ocena musi być jednak przeprowadzana z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności danego wypadku.”

W uzasadnieniu postanowienia z 5 października 2000 r. (II CKN 611/99, Biuletyn SN 2000, nr 11, s. 15) Sąd Najwyższy przyjął, że „Jeżeli nieruchomość w wyniku podziału majątku wspólnego przypadła uczestnikowi, którego obciążono na rzecz wnioskodawczynie określoną kwotą z tytułu wyrównania wartości udziałów w majątku wspólnym, to przede wszystkim uczestnika, jako wieczystego

użytkownika gruntu wraz z własnością na tym gruncie budynków się znajdujących, a dłużnika rzeczowego, obciąża uregulowanie należności na rzecz Skarbu Państwa, wynikającej z wpisu hipoteki. Nieuwzględnienie zatem - przy ustaleniu dopłat przez uczestnika - wysokości obciążającej nieruchomości hipoteki może doprowadzić do tego, że uczestnik, jako dłużnik rzeczowy, spłaci sam dług hipoteczny, w którym wnioskodawczyni nie będzie już partycypowała, zwłaszcza że uczestnik nie będzie mógł przeciwko niej skutecznie dochodzić z tego tytułu swych roszczeń (art. 618 § 3 k.p.c.).” Argumentacja o tożsamej treści zawarta została w uzasadnieniu postanowienia z 29 września 2004 r., II CK 538/03, dotyczącym obciążenia nieruchomości hipoteką w postępowaniu o podział majątku wspólnego małżonków. Przedstawiony pogląd został podzielony również w późniejszym orzecznictwie (postanowienia: z 26 września 2013 r., II CSK 650/12; z 20 kwietnia 2011 r., I CSK 661/10, OSNC-ZD 2012, nr B, poz. 31; z 26 listopada 2009 r., III CZP 103/09, OSNC-D 2010, nr 3, poz. 82; z 29 września 2004 r., II CK 538/03).

Stopniowo w judykaturze przewagę zyskiwał jednak pogląd przeciwny. W uzasadnieniu postanowienia z 26 stycznia 2017 r., I CSK 54/16, Sąd Najwyższy przyjął, że jeżeli po ustaniu wspólności ustawowej małżonkowie pozostają dłużnikami osobistymi banku, odpowiedzialnymi solidarnie za spłatę zobowiązania kredytowego zabezpieczonego hipoteką obciążającą spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, sąd – określając wartość tego składnika majątkowego podlegającego podziałowi – bierze pod uwagę jego wartość rynkową bez uwzględnienia obciążenia hipotecznego.

Uchwałą w składzie siedmiu sędziów z 27 lutego 2019 r., III CZP 30/18 (OSNC 2019 nr 9), Sąd Najwyższy odmówił rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego: „Czy dokonując z urzędu w postępowaniu o podział majątku objętego dotychczas wspólnością majątkową małżeńską ustalenia składu i wartości majątku wspólnego (art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c.), sąd określa wartość nieruchomości należącej do majątku podlegającego podziałowi przy uwzględnieniu jej obciążenia hipotecznego?”. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że „niemożność wyłączenia stosowania, w zależności od okoliczności każdej rozpoznawanej sprawy, proponowanego w dotychczasowym orzecznictwie sposobu ustalania wartości

nieruchomości obciążonej hipoteką, czyni niemożliwym i nieuzasadnionym podjęcie uchwały o charakterze abstrakcyjnym, a więc uniwersalnym.”

Z kolei w uchwale z 28 marca 2019 r., III CZP 21/18 (OSNC 2019 nr 9, poz. 88), Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że „w sprawie o podział majątku wspólnego małżonków, obejmującego nieruchomości obciążoną hipoteką zabezpieczającą udzielony małżonkom kredyt bankowy, sąd – przydzielając tę nieruchomość na własność jednego z małżonków – ustala jej wartość, jeżeli nie przemawiają przeciwko temu ważne względy, z pominięciem wartości obciążenia hipotecznego”. Stanowisko to zostało podtrzymane w uchwałach: z 28 marca 2019 r., III CZP 41/18 (OSNC 2020 nr 2, poz. 15) i z 25 lipca 2019 r., III CZP 14/19 (OSNC 2021 nr 4, poz. 23).

Uzasadniając powołaną uchwałę w sprawie III CZP 21/18 Sąd Najwyższy wyjaśnił w szczególności, że „utrata przez jednego z małżonków – tego, który nie otrzymuje nieruchomości – statusu dłużnika rzeczowego, jest prawnie obojętna, gdyż oboje małżonkowie pozostają równoprawnymi, czy raczej „równozobowiązanymi” dłużnikami osobistymi, a ustanowione na nieruchomości zabezpieczenie pozostaje w mocy. Tak więc generalnie trudno przyjąć, że w sytuacjach typowych – a taka, jak się wydaje, występuje w niniejszej sprawie – obciążenie hipoteczne wpływa na wartość nieruchomości będącej przedmiotem postępowania działowego.” Sąd Najwyższy zaznaczył jednocześnie, że „mogą jednak wystąpić sytuacje nietypowe, natury podmiotowej – np. szczególna sytuacja osobista lub majątkowa byłych małżonków - albo przedmiotowej, np. proporcje wartości obciążenia i wartości nieruchomości, i wtedy uwzględnienie obciążenia przez odliczenie nominalnej wartości hipoteki albo w inny sposób, przez jej odliczenie lub stosowne uwzględnienie nie jest wyłączone.” Podobną argumentację zawarto w uzasadnieniach powołanych uchwał w sprawach III CZP 41/18 i III CZP 14/19.

III.13. W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy – odwołując się do powyższego orzecznictwa – przyjął, że zachodzą przesłanki do odstąpienia od zasady nieuwzględniania obciążenia hipotecznego. Stanowisko to należy podzielić, uznając tym samym zarzut Wnioskodawczyni za nieuzasadniony. W okolicznościach

niniejszej sprawy wyłącznie Uczestnik jest dłużnikiem osobistym z tytułu umowy kredytu, służącego sfinansowaniu zakupu nieruchomości. Na skutek przyznania własności tej nieruchomości stanie się też wyłącznym dłużnikiem rzeczowym. Tym samym, nie znajduje zastosowania argumentacja leżąca u podstaw orzeczeń wyłączających uwzględnianie obciążenia hipotecznego. Przyjęcie stanowiska odmiennego, jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, skutkowałoby tym, że Uczestnik zarówno spłaciłby w całości kredyt hipoteczny, jak i miałby spłacić na rzecz Wnioskodawczyni połowę wartości nieruchomości obliczonej z pominięciem obciążenia hipotecznego.

III.14. Nie zasługuje na uwzględnienie również zarzut naruszenia art. 686 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że dokonana po ustaniu wspólności spłata długu zabezpieczonego hipoteką na nieruchomości, darowanej z majątku osobistego do majątku wspólnego bez dodatkowych zastrzeżeń podlega rozliczeniu w sprawie o podział majątku.

Zdaniem Skarżącej powyższa spłata wynikała z zobowiązania zaciągniętego wyłącznie przez uczestnika ponoszącego osobistą odpowiedzialność za ten dług i jako taka nie podlega rozliczeniu między małżonkami. Tymczasem zarzut dotyczy spłaty długu z tytułu kredytu hipotecznego, zaciągniętego w celu sfinansowania zakupu nieruchomości należącej do majątku wspólnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że jeżeli były małżonek po ustaniu wspólności majątkowej, a przed podziałem majątku wspólnego, spłacił z własnych środków finansowych dług, który powstał w trakcie trwania wspólności ustawowej i był długiem wspólnym małżonków, albo długiem jednego z nich, ale zaciągniętym w związku z majątkiem wspólnym, to taki dług, zgodnie z art. 686 k.p.c. w związku z art. 567 § 3 k.p.c., powinien zostać rozliczony w ramach podziału majątku wspólnego (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2014 r., IV CSK 203/13; postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 marca 2010 r., IV CSK 429/09 i z 9 września 1976 r., III CRN 83/76, OSPiKA 1977 r. Nr 9, poz. 157).

III.15. powyższych względów Sąd Najwyższy oddalił obie skargi kasacyjne na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

M.M.

[ms]